Citace záznamu

Ondřej Jakubec, Lucia Krajčírová, Jana Waisserová, Státní zámek Kratochvíle, vstupní sál („Síň dolní“), *Renesanční a manýristické štukatérství v Čechách a na Moravě* (online databáze), https://stuky.upce.cz/node/943, vyhledáno 29. 3. 2024.



Kratochvíle, zámek, Vstupní sál (Ester Havlová, 2021)

Státní zámek Kratochvíle, vstupní sál („Síň dolní“)

Číslo záznamu: 943

Bližší určení díla: dekorativní štuková výzdoba krbu

Památkově chráněno, č. úskp: 42162/3-3707

Umístění: vstupní sál v přízemí zámku, krb na západní straně sálu

Datace: 1589-1590

Anotace

Štukové dekorace rožmberské vily Kratochvíle, vzniklé kolem roku 1590, představují jedinečný doklad komplexní interiérové dekorace pozdně renesančního příležitostného sídla. Odráží nejen vysoký umělecký standard, propojení s architekturou i dalšími uměleckými druhy, zvl. malbami, ale především vyjadřují vysoké nároky stavebníka – Viléma z Rožmberka, nejvyššího purkrabí Českého království (†1592). Štukové dekorace signoval Antonio Melana ze severoitalského Arogna (†1594?). Částečně polychromované a zlacené dekorace prošly komplexním restaurováním v letech 2006–2009.

Abstract

The stucco decorations of the Rosenbergs' villa Kratochvíle, created around 1590, represent a unique example of the complex interior decoration of a late Renaissance country house. They not only reflect the high artistic standard, the connection with architecture and other art forms, especially paintings, but above all they express the high demands of the builder - Vilém of Rosenberg, the highest purgrave of the Bohemian Kingdom (†1592). The stucco decorations were signed by Antonio Melana from Arogno in northern Italy (†1594?). The partially polychrome and gilded decorations were restored in 2006-2009.

Kraj	**Okres**	**Obec**	**Katastr**
Jihočeský kraj	Prachatice (okres)	Netolice	Netolice

Ulice, čp. / č. o.	**GPS**
Petrův Dvůr 5	49.058939999839, 14.168272760612



Technika štuku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
Modelovaný, vytlačovaný a otiskovaný štuk s polychromií	Základ tvoří hrubší jádro z vápenné malty s tmavším okrovým zabarvením a nižším obsahem vápna. Modelační čistě vápenný štuk (intonaco) má bělavý až našedlý tón. Pojivem jádrové i intonacové hmoty je čisté nedolomitizované vápno původem z krystalického vápence. V jádrové omítce s říčním pískem se nacházejí, kromě velmi malých úlomků dřeva, uhlí a cihly, také jílové minerály a železné okuje. Ve hmotě vápna se nacházejí poměrně velké pojivové částice (2–5 mm) a nedopaly v podobě krystalického vápence. Převládající složkou plniva jsou kalcitová zrna, tedy různé druhy drcených mramorů a vápenců jak čistých, tak dolomitických. Plnivo je extrémně jemné, tříděné do velikosti zrn do 1 mm, s velkým podílem prachových částic (kolem 0,05 mm) a jemnou frakcí železných okují. Červený nebo spíše růžový štuk je plněný jemnozrnnou drcenou cihlou či červenou hlinkou a na rozdíl od bílých částí obsahuje též zrna říčního písku. Vysokou pevnost způsobuje kromě výpalu z mramoru také vysoký podíl pojivové složky. V jádrové omítce se pohybuje v poměru 1 : 2 (pojivo : plnivo), v bílé štukové hmotě je poměr až 1 : 1.	polychromie (stávající stav) Polychromie v omezené barevné škále je provedena do čerstvé omítky oživené tenkým nátěrem. Okrové akcenty najdeme na vejcovci, oválech perlovce, lemech drapérie figury, lemech volut a pestících růžic, červené na kuličkách perlovce, růžicích a na rtech figury. Zelený pigment malachit se vyskytuje na lístcích a na pravoúhlém rámování pole s figurou a na provázku perlovce. Okrová barva nahrazuje zlacené akcenty provedené v sálech v prvním patře. Použité pigmenty polychromie - železité okry, minium i malachit - odpovídají nálezům barevných akcentů z ostatních sálů, a to včetně Zlatého.	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Centrální vstupní prostor vily tvoří velkoryse pojatý sál vyzdobený malovanými loveckými scénami na stěnách a v klenebních partiích stropu, členěného lunetovými výsečemi. Konstrukční linie klenby i zde dekorují štukové lišty s ostře vytaženými hřebínky. Vymezené plochy zdobí výjevy lovců, koní, psů a štvané zvěře, stejně jak četných zástupců zvířecí říše (autorem výmalby je německý malíř Gerog Widman z Braunschweigu, kompozice loveckých výjevů čerpal z grafických ilustrací Josta Ammana vzniklých podle kreseb Johanna Bocksbergera ml. a vydaných v letech 1596 - 1582 v edicích *Ein neuw Thierbuch* a *Neuw Jag unnd Weydwerck Buch ve* Frankfurktu nad Mohanem.) Velkorysý prostor doplňuje výrazná dominanta monumentálního kamenného krbu se štukovým nástavcem s volutami a figurální reliéfní výzdobou opatřenou polychromií. Též žulové rámování krbu nese fragmenty polychromie v imitaci červeného mramoru. Štukový obraz nad krbem představuje sedící dívku v antikizující tunice s pozvednutou rukou. Dívka v pravé ruce přidržuje misku a levou ruku má nataženou směrem k rytým paprskům světla. Restaurátorský zásah v roce 2011 obnažil veškeré původní struktury a umožnil tak přesně definovat původní části a druhotné zásahy. Původní význam sedící postavy je však vzhledem ke značnému poškození atributů stále nejasný. Dnešní doplněná podoba sedící figury jako alegorické postavy *Temperantie* je novodobou interpretací, která vychází z analogií štukových ctností v prvním patře.

Historické zásahy / opravy

1622–1719: oprava polychromie vstupního sálu po vpádu pasovských vojsk (nedoloženo)
1958: restaurování (Vladislav Turský a Karel Čermák kosntatují vysoký stupeň poškození)
2006–2009: projekt "Renesance renesance" – restaurování všech interiérů vily, rehabilitace doložené polychromie (Jana Waisserová)

Literatura

Václav Bůžek – Ondřej Jakubec, *Kratochvíle posledních Rožmberků*, Praha 2012.
Milena Hajná, *Zámek Kratochvíle*, České Budějovice 2011.
Ondřej Jakubec, Kratochvíle, in: Michal Konečný (ed.), *Na věčnou paměť, pro slávu a vážnost. Renesanční aristokratická sídla v Čechách a na Moravě ve správě Národního památkového ústavu*, Kroměříž 2017, s. 307–331.
Ondřej Jakubec, The Villa Kratochvíle in Bohemia. Imagery, Senses and Meaning in Vilém of Rožmberk´s Aristocratic Hunting Lodge, in: Barbara Arciszewska (ed.), *The Early Modern Villa. Senses and Perceptions versus Materiality*, Warsaw 2017, s. 155–170.
Petr Kindlmann, Nově nalezené předlohy ke štukům a nástěnných malbám vily Kratochvíle, *Památky jižních Čech* 4, 2013, s. 63–80.
Jarmila Krčálová, *Renesanční stavby Baldassara Maggiho v Čechách a na Moravě*, Praha 1986, s. 30–39.
Jana Waisserová, *Restaurování reliéfu nad krbem vstupního sálu zámku Kratochvíle. Historie restaurování štukové výzdoby interiéru vily zámku Kratochvíle* (bakalářská práce), Pardubice 2011.
Jana Zapletalová, Štukatér Antonio Melana a migrace umělců z Arogna, *Zprávy památkové péče* 80, 2020, č. 3–4, s. 271–281.

Autoři záznamu

Ondřej Jakubec, Lucia Krajčírová, Jana Waisserová

Datum poslední změny

15.5.2023

Fotodokumentace současného stavu



Kratochvíle, zámek, vstupní sál, detail krbové římsy (Ester Havlová, 2021)